

דף פז

- קלח. א. על מי מוטלת מצות הכיסוי? האם מותר לכסות ברגל?
ב. החוטף מצוה או ברכה מחברו – מה דינו?
ג. כסהו ונתגלה; כסתו הרוח; נבלע הדם בקרקע – מה הדין?
ד. דם שנתערב במים, ביין או בדם שאינו טעון כיסוי – מה דינו לענין כיסוי הדם; זריקתו על המזבח לכפר; הכשר לקבלת טומאה?
ה. הנוזל הצלול המצטבר בדם שעומד – מה דינו לענין שתייתו, לענין טומאה ולענין הכשר לקבלת טומאה?
ו. משקים היוצאים מן המת, מן השרץ ומן הזב – מה דינם לענין טומאה?
א. לכתחילה מוטל על השוחט לכסות את הדם (ושפך וכסה). לא כסה, וראהו אחר – על הרואה לכסותו (... ואמר לבני ישראל).
יכסה ביד ולא ברגל (ושפך וכסה) – במה ששפך יכסה, כלומר ביד ולא ברגל, שלא יהיו מצוות בזווית עליו.
- ב. החוטף מצוה מחברו (ר"ן, עפ"י ב"ק צא), וכן החוטף ברכה מחברו – חייב ליתן לו עשרה זהובים. (הלכך, קפץ וכיסה דם של חברו – משלם עשרה. חטף ברכת המזון – משלם ארבעים, ואם חטף גם את ברכת הכוס של יין – משלם חמשים. עפ"י תוס').
א. אין לו תקנה בהחזרת ברכה לחברו, כי מצוה ראשונה הלכה לה. ראשונים.
ב. בזמן הזה אין מחייבים אותו בתשלומים, שאין ב"ד דנים בדבר שאין בו חסרון כיס. ואולם אם תפש – אין מוציאים ממנו. עפ"י ראשונים.
ג. מי שעמד וקרא בתורה במקום חברו, ואפילו במקום כהן – פטור. משום שכולם חייבים בקריאת התורה. תוס'.
ד. מי שחטף ברכה מחברו וברך בקול, וחברו נכח שם, אין החוטף חייב לשלם לו, לפי שזה עונה 'אמן' וגדול העונה אמן יותר מן המברך. וגם אם לא ענה 'אמן', איהו דאפסיד אנפשיה. עפ"י ר"ת.
- ג. כסהו ונתגלה – פטור מלכסות. (נתמעט מוכסהו).
כסתו הרוח – כל עוד הדם מכוסה, פטור מלכסות. נתגלה – חייב לכסות, שאין דיחוי אצל מצוות. (מובא בשם הרוקח ועוד, שאם כיסתה הרוח מקצת מן הדם, אעפ"י שלהלכה אין צריך לכסות אלא מקצת, עדיין לא נתקיימה המצוה, וצריך האדם לכסות עוד. והמנ"ח (קפו) הסתפק בזה).
נבלע הדם בקרקע – אם רישומו ניכר חייב לכסות.
(כסהו חרש שוטה וקטן – נחלקו האחרונים אם זה דומה לכסתו הרוח, או לאדם בר-דעת שכיסה. (מובא בדרכי תשובה כח ס"ק סב). ובמאירי כתב כצד זה האחרון).
- ד. דם שנתערב במים – אם מראה דם ניכר במים, חייב לכסות. (י"א: דוקא מראה דם גמור. עתוס' כאן ובזבחים עח), ואם לאו – פטור. נתערב ביין – רואים כאילו היה היין מים. נתערב בדם הפטור מכיסוי – לחכמים, דינו כנתערב בשאר משקים. לר' יהודה, מין במינו לא בטל ולעולם טעון כיסוי.
אין חילוק אם נשפך הדם לתוך מים או המים נשפכו לתוך הדם. (ואין אומרים ראשון ראשון שנשפך למים בטל – כיון שאין דיחוי אצל מצוות, וחוזר הדם וניער כשניכר, להתחייב בכיסוי).

וכן הדין לענין דם קדשים שנתערב. ואולם שם יש חילוק, שאם נשפך הדם למים מעט מעט, (ואפילו ברצף. עפ"י תוס') – קמא קמא בטיל, וכבר נדחה מעל גבי המזבח. (יש דעות שאינן סוברות 'רואין' – ע' בנבחים עח-עט).

והוא הדין לענין הכשר לקבלת טומאה, דינו כלענין כיסוי. (ונפקא מינה, כגון שנתערב הדם מעצמו במי גשמים, שהם אינם מכשירים, כל שלא באו לדעת האדם ולרצונו. הערת הר"ד ויור: אך לענין דין 'קמא קמא בטיל' נראה לכאורה שדינו כקדשים, שרק במצוות אין דיחוי).

ה. הנוזל הצלול שבדם – אין האוכלו חייב כרת אלא אם אכל עמו כזית דם ממש. (הגרעק"א צידד לפרש בדעת רש"י, שאם יש בתערובת זו כזית דם ממשי בתוך כדי אכילת פרס, גם אם אכל רק כזית מן התערובת כולה – חייב).

וכן אינו נטמא באהל אלא עם יש עמו רביעית מן הדם האדום. (כ"פ רש"י ותוס'). ולענין הכשר לקבלת טומאה – אם אין בו מראית דם, אינו מכשיר.

ו. משקה היוצא מן המת אינו מטמא באהל, חוץ מדם שנטמא מהתורה. (נפש מת). וכן כל מראי אדמומית שבו, טמאים.

ואפילו במגע-מת אינו מטמא. ואולם מטמא טומאת-משקין ברביעית. (להסבר אחד בתוס', מדובר כשלא נגע במת בעת יציאתו ממנו, כגון שיצא דרך שפופרת, אבל אם נגע – נטמא בפחות מרביעית ע"י מגע המת. ולהסבר אחר, אפילו נגע במת ביציאתו, מן התורה אינו נחשב 'משקה', ולא גזרו חכמים אלא ברביעית. עוד כתבו התוס' שלענין תרומה וקדשים, מטמאים אף בפחות מרביעית).

אבל משקה היוצא מן השרץ ומן הזב – טמאים כראשון לטומאה מדרבנן, (שגזרו עליהם טומאה, לפי שאין בני אדם בדלים מהם). ויש משקים שהם אב הטומאה, כגון זיבה, רוק, ומי רגלים של זב (שהם מצטברים ויוצאים מן הגוף, שלא כדמעות או חלב אשה וכד').

דף פח

קלט. א. כמה דם צריך לכסות?

ב. במה מכסים ובמה אין מכסים? מהו כלל הדבר?

א. לרבנן (דברייטא. עתוס'), יש לכסות כל הדם, גם מה שעל הסכין ושככותלי בית השחיטה. (דמו – כל דמו). לר' יהודה, אפילו מקצתו (דמו – ואפילו מקצת דמו). לרשב"ג, אם כיסה דם הנפש (כולו. ערש"י; חזו"א ג, כד) – שוב אין צריך לכסות יותר. (דמו – דמו המיוחד. ואולם אם אין שם דם הנפש – חייב לכסות מדרבנן. רמב"ן).

(הלכה כר' יהודה; אין הלכה כרשב"ג. רי"ף, רב אחא משבחה, ר"ח, רמב"ם, ר"ת, רמב"ן, רשב"א, ר"ה, ריטב"א ועוד. וכן פסק בשו"ע. וי"א שמ"מ לכתחילה צריך לכסות כל הדם אף לר' יהודה. משכנות יעקב, ועוד. ויש ראשונים שפסקו כחכמים. ר"ה, רבנו יהונתן.

מבואר בפוסקים שלר' יהודה צריך מקצת של דם הנפש, ולא די במקצת מדם התמצית. ע' חזו"א ג, כד).

ב. מכסים בעפר, (אך לא בעפר המדבר, שאין זורעים בו ומצמיח. עפ"י תוס'). ויש סוברים שעפר המדבר כשר. ר"ן, בזבל הדק, בחול הדק, (הגדרת 'חול הדק' – כל שאין היוצר צריך לכתשו. ואולם אם